

בס"ד

בדבר חשיבות החיסון נגד שפעת

הננו להעיר תשומת לב הציבור, בדבר חשיבות קבלת החיסון נגד שפעת למניעת הידבקות במחלה. שפעת יכולה להיות, ל"ע, מחלה מסוכנת ולגרום לסיבוכים קשים, במיוחד בקרב האוכלוסיות שמומחי הבריאות נתנו אליהם את הדגש, כמו בני 65 ומעלה, ילדים מגיל חצי שנה עד גיל 5, ואנשים הסובלים ממחלה כרונית.

מגן על בריאותנו ובריאות ילדינו מפני הידבקות במחלה.

החיסון מומלץ ע"י מערכות הבריאות ברחבי העולם וכלל הגופים הרפואיים העולמיים ובכללם הרופאים בישראל

הננו קוראים בזאת לציבור ומחובת "ונשמרתם לנפשותיכם" להתחסן נגד שפעת ובפרט לילדים עד גיל 5 כפי שהוגדרו בקבוצות הסיכון ע"י גופי הבריאות בכדי להימנע מהידבקות במחלה.

במרפאות "מאוחדת" בריכוזים החרדיים אף נערכו הסידורים הדרושים לביצוע החיסון בתנאי צניעות.

הרה"ג דוד צבי אורדנטליך   הרה"ג משה ברנדסדורפר   הרה"ג שמואל ברנדסדורפר

הרה"ג יצחק ברקוביץ   הרה"ג משה טוביה דינקל   הרה"ג עקיבא וואזנר   הרה"ג יחזקאל כהן

הרה"ג יצחק איזיק כהנא   הרה"ג אהרן פישר   הרה"ג שמעון יצחק שלזינגר

סדר הציטוט הרבנים הנאונים שליט"א לפי א"ב

איום נסתר ונורא המעמיד בסכנה קיומית בפרט האוכלוסייה הקשישה בישראל-

"שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך.."

--דברי הרב משה צוריאל פרשת שמיני

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מב עמוד א

למימרא דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה? והאמר שמואל: מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזוקו בה רבים, אבל לא גחלת של עץ. ואי סלקא דעתך סבר לה כרבי שמעון - אפילו של עץ נמי! - בדבר שאין מתכוין - סבר לה כרבי שמעון, במלאכה שאינה צריכה לגופה - סבר לה כרבי יהודה. אמר רבינא: הלכך קוץ ברשות הרבים - מוליכו פחות פחות מארבע אמות, ובכרמלית אפילו טובא.

גם הרמב"ן והר"ן מביאים את דברי בה"ג:

אבל בהלכות גדולות מצאתי גבי גחלת של עץ לית בה היזק רבים, מאי טעמא כמה דלא כביא אית בה סומקא וקא חזו לה ולא אתי לאיתזוק בה אבל גחלת של מתכת אף על גב דאזיל סומקא קליא ולא חזו לה ואתו לאיתזוקי בה, ור' יהודה לית ליה היזק דרבים ושמואל במידי דאית ביה היזק רבים פליג עליה ואף על גב דבעלמא מלאכה שאינה צריכה לגופה כותיה ס"ל, בגחלת של מתכת דאית בה היזק רבים פליג עליה וכן בצידת נחש דאיכא היזק שרי שמואל, וכ"כ ר"ח ז"ל כדבריו, ותימה הוא איך אנו מתירים מלאכה גמורה משום היזק שלא במקום סכנת נפשות, ושמא כל היזק של רבים כסכנת נפשות חשיב ליה שמואל, אבל אינו נכון שא"כ מנא ליה דר' יהודה גופיה לא מודה בהא, וי"ל לדבריהם עקרב שלא תשוך (לקמן קכ"א א') היזק דרבים הוא, מ"מ מדבריהם למדנו שצירוף דאורייתא אפי' בגחלת וקשיא ההיא דיומא, ואפשר שאין בעששיות צירוף כמו בגחלת לפי שהן חמות הרבה ומפשירות המים ואין מצרפות לגמרי אלא במים צוננין, ואי קשיא הא דאמר"י בפי ר' אליעזר דמילה (קל"ד א') ממתקין את החרדל בגחלת ואוקימנא בשל מתכת אלמא ליכא צירוף גמור במתכת, איכא למימר שאני חרדל שאינו מצרף ואין צירוף אלא במים.

חידושי הר"ן מסכת שבת דף מב עמוד א

ועל כרחין בשל מתכת בשהגיע לצרוף ובדהוי פסיק רישיה ואלו דברי תימה שהאיך יתיר שמואל מלאכה דאורייתא שלא במקום סכנת נפשות. אלא שנראה שהרב ז"ל סובר דנוקא דרבים (בסכנת) [כסכנת] נפשות חשיב לך:

חשוקי חמד שבת דף מב עמוד א

מוקש מגולה עקב סחף גשם מה לעשות בו בשבת

שאלה. מוקש שנסחף בגשמים והגיע למקום ישוב, ויש ג' דרכים איך להציל את הרבים שלא יזוקו.
א. לתקוע יתידות בקרקע סביבו ולכרוך עליהם סרט פלסטי, כדי שיזהו את מקומו ולא ידרכו עליו.
ב. להזמין חבלן. ג. לעמוד שם סמוך כל השבת ולשמור לבל יתקרבו, כיצד יש לנהוג?

תשובה. נראה דודאי אם יעמוד שם אדם ויזהיר את כולם לא להתקרב, הוא עדיף מכולם דאינו עובר שום איסור, ומי"מ אי אפשר לחייב אותו לעמוד שם כל השבת, וראיה דאיתמר בשבת (דף מב ע"א) והאמר שמואל מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזוקו הרבים, ולמה לא ימתין שם ויזהיר הרבים, אלא ש"מ דאי אפשר לחייבו לזה. [ויעוין מנחת שלמה ח"א סימן ז]

ועיין בר"ן (דף יט ע"ב בדפי הרי"ף ד"ה ומהא שמעינן) "ומהא שמעינן דשרינן שבות דרבנן במקום היזק דרבים מצוי, והרב בעל הלכות ז"ל התיר עוד אפילו איסורא דאורייתא", ועיי"ש עוד דכתב "ודברי תימה הם שהיאך יתיר שמואל מלאכה דאורייתא שלא במקום סכנת נפשות אלא שנראה שהרב ז"ל סובר דנזקא דרבים כסכנת נפשות חשיב לך", ונראה דהכא יזמין החבלן, לא מיבעיא לשיטת ההלכות, דבמקום היזק דרבים מותר לעבור אפילו על דאורייתא, אלא אפילו להר"ן דחולק, משום דהכא הוא סכנת נפשות דעלול להיות שהמוקש יתפוצץ ויזיק ח"ו.

תירוץ נוסף לשאלה זו אנו מוצאים בחשוקי חמד⁵¹ שהביא שחז"ל חייבו לעשות מציצה לאחר המילה משום חשש סכנה, ואפילו מחללים שבת לצורך זה. ולכאורה אחוזי הילדים שהסתכנו על ידי המילה בלא מציצה הוא מאוד קטן, ואף על פי כן חששו חז"ל לזה, והטעם, מאחר והנימולים הם בלי עין הרע מרובים מאוד, לכן, הגם שלפי אחוזים המסתכנים הם מועטים, אבל בגלל השכיחות הגבוהה של הנימולים

הרי הם רבים ויש לחוש למיעוט זה. את דבריו לקח הרב זילברשטיין שליט"א מספר משנת פיקוח נפש⁵² שם מובא בשם הקהילות יעקב שאמר לרב לורנץ, אביו של המחבר שהנסיעה במכונית היא בחזקת סכנה משום תאונות הדרכים המצויות, ואסור לנסוע כי אם לצורך. ואם כן למה בכל זאת הנסיעה מותרת? לאור זאת חילק הרב זילברשטיין בין תינוק לאחר מילה שנחשב שעבר ניתוח והוא בסכנה וחייבים לדאוג לרפואתו בסמים וחבישה, ובמצב כזה כשהוא בתוך סכנה, חוששים גם לסכנה רחוקה, של אחד מרבבות, לעומת נסיעה בשגרה שאין לחשוש מכל פגיעה הרחוקה כאחד לרבבות. ⁵³ והנה כותב הרב אויערבאך בנוגע למה שכתב המשנה ברורה⁵⁴ דאף על גב דהוי חובל מכל מקום כיון דהוי סכנה לולד שלא ימוץ הדם, לפיכך מוצצים בשבת... "דאם כן בכל ניתוח של עור באצבע או במקום אחר למה אין מוצצין ושמא רק באבר הוי סכנה בלא מציצה וכדאיתא בספרים⁵⁵".

להמליץ על חיסון נגד שפעת, למרות שאין בזה כל כך תועלת כפי שמפרסמים

לכבוד הרב יצחק זילברשטיין שליט"א

יש תחרות בין קופות החולים באיזה קופה יש יותר מחוסנים כנגד שפעת, ולכן הקופות ממריצות ומלהיבות את הצוותים הרפואיים לחסן כמה שיותר מהאוכלוסייה נגד שפעת חורפית.

מקור ההמלצה מגיע ממשרד הבריאות, ואכן מבחינתם ההמלצה ניתנת בישר, כי אמנם לרוב המוחלט של האנשים השפעת לא תזיק, והמקסימום שיקרה זה שהילד יסבול דלקת באוזן, ואולי הצטננות, ואולי אפילו דלקת ריאות שכהיום בזמננו זה לא משמעותי בשביל ילד בריא, אבל בכל זאת יש זקנים וחולים כרוניים שאינם מחוסנים מכל מיני סיבות, ובשבילם מחלת השפעת הזו יכולה להכריע אותם.

ולכן המלצת משרד הבריאות לחסן את כל האוכלוסייה, ובפרט ילדים שהם מאגר גדול וניכר להתפשטות השפעת באוכלוסייה. קוראים לזה 'חסינות עדר' (herd immunity). עד כאן הכל טוב ויפה.

ולכן משרד הבריאות ממליץ מאד על החיסון, וגם ממריץ את הקופת חולים לחסן את כל האוכלוסייה, ועל ידי זה נוצרת תחרות בין קופות החולים שכל קופה שאחוז המחוסנים בה גבוה יותר, נחשבת כקופה מובילה ומצליחה, וגם זה לגיטימי.

אלא שכדי להגיע למצב שיהיה מה שיותר חיסונים, יש קצת אי דיוקים בדיווחים, כי מספרים שיש ילדים שמתים מהשפעת, ועל ידי החיסון יש פחות ילדים מתים, וזה מדובר באחד למיליונים, [ואולי מסוכן הרבה יותר לנסוע למרפאה ולחזור הביתה מאשר שלא לקבל את החיסון].

הטעיה נוספת שיש בדיווחים, שרוב האוכלוסייה חושבת שזה מועיל למנוע מהילדים את הסיפטומים הלא נעימים של שפעת החורף, אך זה לא נכון, כי ישנם למעשה מעל 250 זנים של וירוס השפעת, וחיסון זה מועיל בקושי 3 מהם ולכל השאר אין לו כל השפעה. [אגב יש גם טענה שהחיסונים כלל לא יעילים, כי יש סתירות רבות בין המחקרים השונים, ובפועל רוב המחקרים שהוכיחו יעילות היו ממומנות בלעדיות על ידי חברות תרופות, אך בזה איני רוצה להכנס, כי אין לי דרך לבדוק אם הטענה נכונה או לא].

בטוחני שאם היו מספרים למבוטחים את כל האמת, אחוז המתחסנים היה יורד פלאים, ומעט מאוד מהמבוטחים היו מסכימים לעבור את החיסון.

אני עומד כאן בפני דילמה מאד גדולה, מצד אחד, אני עובד בקופת חולים, וכאשר בעל הבית מבקש ממני לעשות עבורו עבודה, אין לי זכות לסרב, ואם זה לא נוח לי אני יכול לפרוש מתפקידי, וכל עוד אני מתפרנס ממשכורת המעביד אני מחוייב לעמוד בכל משימות הנדרשות ממני. אך מצד שני הקוד המוסרי והחוקי במדינה היא שכל טיפול שניתן או בדיקה שנעשית צריך להיעשות על פי 'הסכמה מדעת' (informed consent). דהיינו לספר לחולה את כל האמת, ואם אני מספר את כל הפרטים לחולה כפי שאני נוהג, אחוזי המחוסנים יורד פלאים.

ואכן אחוז המחוסנים של הילדים שמטופלים אצלי מאוד נמוכים יחסית לרופאים אחרים, ועל כך אני ננזף שוב ושוב מהממונים עלי.

שאלתי היא איך אני אנהג, האם להשמע למעביד שמשלם את המשכורת, או לקוד האתי של הרופאים, לספר את כל האמת למטופל?

בכבוד רב

ד"ר סודי נמיר

נגיף הקורונה – התמודדות רפואית הלכתית

כלל ופרט בפיקוח נפש

ד"ר סודי נמיר- רופא בכיר

תשובה

מעשה שאירע בגנבים שניפצו בידיהם בחשכת הלילה, חלון ראווה של חנות, ורוקנו את הסחורות שהיו בה. השוטרים שהגיעו למקום, מצאו שם שברי זכוכית עם כתמי דם. כדי לתפוס את השודדים הורתה המשטרה לכל בתי החולים שבאיזור, לבצע בדיקת דם לכל הפצועים שיגיעו אליהם, ועל פי סוג הדם יזהו את השודדים. אחד הרופאים שקיבל את ההוראה, נסתפק ושאל מהו הצדק להוציא דם ולהכאיב להרבה אנשים ישרים ותמימים, כדי לתפוס את השודד, "טוביה חטא וזיגוד מינגד" (פסחים דף ק"ג ע"ב, מכות דף י"א ע"ב)?! האם הרופא צודק?

ונראה להשיב: ישנם דברים שהעולם זקוק להם. לכן אע"פ שהיחיד יסבול סבל מועט, נכון הדבר לעשותו, בשביל תיקון העולם. הגע עצמך, אדם גנב מחנות וראוהו רץ לתוך קבוצת אנשים, מסתבר שמותר לעכב את כולם, כדי לערוך חיפוש בכליהם ולמצוא את החפץ הגנוב, וגם לחשוף את הגנב.

ויש להוכיח כן מדברי הרמ"א (או"ח סימן נד ס"ג) שכתב: "נהגו בהרבה מקומות לקבול בבית הכנסת שיעשה לו דין, בין ישתבח ליוצר", עכ"ל. דברי הרמ"א אמורים לגבי הלכות הפסק, שאין בזה חטא כי נחשב צורך מצוה. אבל עדיין יש לשאול איך מותר לאדם להטריד את כל הציבור, בשביל עניינו הפרטי? התשובה לכך היא, שמאחר ואין דרך אחרת להציל עשוק מיד עשוקו, וכל הציבור חייב לעזור ולסייע לעשות צדק ומשפט, משום כך על כולם לסבול קצת כדי לעזור לעשוק.

ונראה שהוא הדין ברופא, שמותר לו לדקור את כל אלו שהגיעו לבית החולים לקבל עזרה, כדי לגלות מי הוא השודד מבין כל עשרות האנשים התמימים והישרים.

גם בענינו, יש טעם לחסן את כל האוכלוסייה, הגם שהתועלת אצלם היא קטנה אם בכלל, כדי להציל את החולים המסוכנים שאצלם המחלה היא מסוכנת, ויכולה לגרום גם למוות.

יש עוד טעם שצריך לחסן, כי הרי אלו שחולים בשפעת, למרות שאצלם המחלה אינה מסוכנת, אולם הם מסתובבים בין אנשים והם מדביקים אנשים אחרים, ומאד יתכן שבמהלך המחלה, הם ידביקו אדם שאין לו מערכת חיסונית חזקה, ואצלו זה עלול לגרום למות. וכבר כתבו התוס' (ב"ק דף כ"ג ע"א ד"ה וליחייב) דיותר יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים, משלא יזיק.

והנה כמובן שכדי להחליט אם החיסון הוא מועיל או לא, ואם יש חיוב על כולם להתחסן או לא, ואם המחקר הוא נכון או לא, צריך בשביל זה רשות בי"ד, וכתב בערוך השולחן (יו"ד סימן שלו ס"ב) שכהיום שבתי דין התורניים אינם עוסקים ברפואות, אז הרשות נתונה לידי הממשלה, כלומר משרד הבריאות.

ולכן אם משרד הבריאות החליט על הצורך לחסן, למרות שהצורך המרבית היא לזקנים ולחולים חייבים להשמע להם כי כולנו ערבים זה לזה, והיו גם יכולים לחייב את כולם להתחסן, כי אין בזה סיכון, ושומר פתאים ה'.

וכל שכן שאינם מחייבים להתחסן, אלא רק ממליצים, שמותר לרופא להעלים את כל הפרטים המדויקים לגבי החיסון, כי מעיקר הדין כולם חייבים להתחסן, כדי למנוע נזק מהחולים הכרוניים, שאינם יכולים להתחסן.

תשובת בעל אורחותיך למדני

שאלה: האם מותר לחסן ילדים נגד שפעת חורפית, כדי שהם לא ידביקו הזקנים וחולים כרוניים עם הווירוס, ובפרט שיש חשש תופעות לוואי מזיקים מהחיסון לילדים, וגם יש חשש שמא החיסון לא מועיל כלל. (תשובה: א) נראה שיש שני יתרונות לילד מהחיסון, אחד הוא שאם החיסון יעיל אז הוא יגן על הילד עצמו משפעת חורפית, וגם יש זכות לילד במה שהוא יכול להגן הזקנים מהידבקות מהווירוס. וכבר כתוב בחור"מ ס"תכו. ז. ח. "אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראו שישכשל בה אדם וימות כגון שהיתה לו באר בחצירו בין שיש בו מים בין שאין בו מים, חייב לעשות חוליא... שלא יפול בה אדם וימות. וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה...". ע"ש. וכן הוא בנד"ד שאם הווירוס הוא בילד ומשום זה הווירוס יגיע לזקן וע"י כן יש חשש מיתה לזקן, נראה שיש חיוב על הילד (ההורים) להסיר מכשול זה כדי להציל את הזקן. ואף אם הוא רק ספק שמא יגיע הווירוס לזקן מהילד, וגם הוא רק ספק אם מועיל החיסון, ויש בזה כעין ס"ס מ"מ נראה שאף בזה יש להשתדל להסיר המכשול והחשש סכנה מהזקנים. וזה משום שיש לחוש לפקוח נפש אף כשיש ס"ס שאין כאן חשש סכנה כמבואר בא"ח ס"שכט. ג. ע"ש.

אלא עדיין יש לדון בזה כיון דשאני נד"ד שיש כאן "הצלת הרבים", דהיינו שילד אחד יכול להדביק כמה זקנים בווירוס. ומצינו כתוב ברש"י בתענית יח: "לוליינוס ופפוס אחיו, צדיקים גמורים היו. בלודקיא, היא לוד והיינו דאמרין בכל דוכתא (ב"ב דף י:) הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן, ויש אומרין שנהרגו על בתו של מלך שנמצאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוה וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל, ועמדו אלו ופדו את ישראל ואמרו אנו הרגנוה והרג המלך לאלו בלבד." הרי נראה שמתוך להיכנס לודאי סכנה כדי להציל את הרבים. וכ"ש להיכנס לספק נזק כדי להציל הרבים מספק נזק.

מ"מ נראה שיש להגיד להורי הילדים שני הצדדים, מה הם היתרונות ומה הם הסיכונים בדרך אוביקטיבי, ואף אם זה יגרום קצת הפסד ממון לרופא אם ההורים מחליטים שהם אינם רוצים ליתן החיסון לילד, מ"מ אין לגנוב דעתם משום זה.

--שימוש בזום בליל הסדר בפריצת גדרי שבת על מנת למנוע מצוקה נפשית .

בכל מחיר יש להימנע מפריצת גדרי שמירת השבת על מנת לפתוח פתח להפוך שבת לזילותא בשל ריבוי טכנולוגיה

ישנן פתרונות מאוד יצירתיים כגון הקדמת סדר משותפת לפני כניסת החג